

**JÄÄTMESEADUSE JA MAAPÕUESEADUSE
SEADUSE
MUUTMISE SEADUSE EELNÕU – 2010**

SE 700

20.04.2010, Tallinn

**Peeter Eek
Keskkonnaministeerium
Jäätmeosakond**

peeter.eek@envir.ee

KESKKONNAMINISTERIUM

Üldiselt taustast

Seaduseelnõul on lihtsustatult kolm osa:

- 1) maavarade kaevandamis- ja töötlemisjätmete käitlemine (sealt osad muudatused maapõueseadusesse)**
- 2) Tootjavastusega seotud küsimuste täpsem reguleerimine**
- 3) Korraldatud olmejäätmeveo ja Kohalike Omavalituste kohustustega seotud täpsustused**

Lisaks vastusega seotud karistuste määrade ja järelevalvega seotud sätted

EL Komisjon on algatanud Eesti suhtes Rikkumismenetlused:

EL Kaevandamisjätmete Direktiivi 2006/21 ülevõtmise hilinemise ja Elektri-ja elektroonikaseadmete jäätmete (WEEE) Direktiivi 2002/96 ning EL Prügiladirektiivi 1999/31 mõnede sätete ülevõtmisel leitud puuduste alusel - seega on eelnõu ka nende probleemide lahendamise osa.

Kaevandamisjäätmetega seonduv:

Direktiivi 2006/21/EÜ nõuded ning nende ülevõtmiseks seadustes tehtavad muudatused on kokkuvõtlikult järgmised:

- 1) **jäätmekava esitamise kohustus**, kui jäätmed tekivad uurimistöös, uuringu või kaevandamise käigus ning tegemist ei ole jäätmehooldlaga (maapõuseadus) /tegemist on jäätmehooldlaga (JäätS)
- 2) **jäätmehooldla käitamiseks loa andmise nõue** – JäätS
- 4) **kaevandamisjäätmete käitlemise nõuded** –JäätS;
- 5) **kaevandamisjäätmete jäätmehooldla ehitamise, käitamise ja sulgemise nõuded** – JäätS
- 6) **kaeveõõntesse tagasi paigutatud kaevandamisjäätmete kohta keskkonnanõuded** – maapõuseadus (kaevandatud ala korrastamisega seotud sätete täpsustamine).

Tootja vastusega seotud muudatused- I

1) Muudetakse kehtiva seaduse § 23 lõikes 1 esitatud **tootja** mõiste kehtetuks ning see asendatakse **iga probleemtoote kohta oma tootja mõistega**

2) Kehtiva jäätmeseaduse § 26'4 sätestab korra, kuidas võiks tootja ja tootjate ühendus toimida juhul, kui ta on kogunud probleemtoodetest tekkinud jäätmeid rohkem kui on tema turuosa seda liiki probleemtoodete turul. Kehtiva seaduse kohaselt on kõigi probleemtoodete korral võimaluseks ainult kulude rahaline hüvitamine. See säte on aga vastuolus (lisatud Riigikogu arutelul) direktiivide 2000/53/EÜ ja 2002/96/EÜ põhimõtetega, mille kohaselt pärast tootjavastutuse jõustumist vastutab iga tootja oma turule lastud toodete (mootorsõidukite ning elektri- ja elektroonikaseadmete) eest ainuisikuliselt.

Tootja vastusega seotud muudatused- II

Eelnõust välja jäänud osa: Kohalik omavalitsus peab tagama kõigile tootjatele ja tootjate ühendustele oma haldusterritooriumil asuvates jäätmekäitluskohtades (nt jäätmejaamades ja jäätmete kogumispunktides) võrdsetel alustel võimaluse paigaldada konteinereid ja koguda **probleemtoodetest tekkinud jäätmeid, sealhulgas korraldada kogumisringe.**

Kohalik omavalitsus ega kohaliku omavalitsuse jäätmekäitluskohta halduslepingu alusel haldav jäätmekäitleja ei või eelistada ühte või mitut tootjat või tootjate ühendust teistele ega sõlmida lepinguid, millega pannakse teised tootjad või tootjate ühendused nendega võrreldes ebavõrdsesse olukorda.

On ilmnenud mitu juhtumit, kus jäätmejaama haldav jäätmekäitleja on sõlminud mõne tootjate ühendusega lepingu, mis annab sellele tootjate ühendusele ainuõiguse koguda selles jäätmejaamas teatud liiki probleemtoodetest tekkinud jäätmeid.

Nõuded prügilatele:

Prügila teenustasud peavad sisaldama ka võimalikke rahalise tagatise või kindlustuse ja järelhooldekulusid vähemalt **30 aastase** perioodi kestel.

Jäätmeseaduse praeguses tekstis ei ole kulude katmisel määratud järelhooldeperioodi pikkust.

Korraldatud jäätmeveo sätted - I

Eesmärk: Aastal 2002 Riigikogus heaks kiidetud Üleriigilises jäätmekavas on ülesandena sõnastatud „tagada võimalikult kõigi jäätmevaldajate sidumine kogumisüsteemiga“ – eesmärk, mille suunas kava perioodi jooksul kuni 2007. aastani liiguti väga aeglaselt ehk sisuliselt jäi eesmärk saavutamata.

Seaduse kohaselt pidid üle 1500 elanikuga KOV-id sellised konkursid välja kuulutama juba 2004. a lõpuks. Sellisel juhul oleks pidanud juba 2005. a jooksul toimuma üleminek korraldatud jäätmeveole (mis pidanuks haarama kindlasti ligi 95% elanikkonnast).

Korraldatud jäätmeveo sätted - II

Eesmärk: Lisaks kogumissüsteemiga ühendamisele on oluline liigitikogutavate jäätmete kogumise- ja motiveeriva hinna garanteerimine ning üldine teenusehindade alanemine võrreldavate teenusemahtude korral (Tallinna LV andmetel ca 45 % madalamad võrreldes nn vabaturuga).

Eelnõu kohaselt peaksid olema tekkekohal kogutavad liigitikogutud jäätmed KOJV osana nagu praegu TLN-s vanapaber ja biojätmed kortermajade juures.

Samas paljudes KOV-des on paber selles väljas, Türil, Paides, Tapal jm ka biojätmed.

Mõned KOVd soovivad KOJV siduda pakendite kogumise kortermajade juures.

Korraldatud jäätmeveo sätted - III

Küsimus - kuidas toimida siis, kui korraldatud olmejäätmeveo konkursi tulemus vaidlustatakse?

Praktikas on selgunud, et tulemusi vaidlustatakse palju ning on vaja regulatsiooni, kuidas KOV peaks sellisel juhul toimima.

Sisuliselt saab kohus esitatud kaebuse osas otsustada, kas:

- 1) kaebus rahuldada, st KOV-i haldusakt (edukaks tunnistamise korraldus) tühistada, mis tähendaks uue konkursi korraldamist;
- 2) jätta kaebus rahuldamata (jätkub tavapärase menetlus, edukaks tunnistatud pakkujale antakse ainuõigus jäätmeveoga tegeleda).

Korraldatud jäätmeveo sätted - IV

KOV-idele esitatakse kohustus koostada oma haldusterritooriumil olevate jäätmevaldajate register (seni sama kohustus vaid KOJV seoses) , mille alusel jälgitakse vabastamisi jäätmeveost, vabastatute aruandeid, mida nad on kohustatud esitama, klientide arvu jne.

Registri alusel peab iga KOV teadma, kuidas on majapidamised ühendatud, ka hajaasustuses peab olema tagatud jäätmete kogumine kord kvartalis, selleks võib olla tervel külal ühine konteiner jne. Kõik see peab olema sätestatud KOV-i jäätmehoolduseeskirjas.

Korraldatud jäätmeveo sätted - V

Kui registrit ei ole asutatud, korraldatud jäätmevedu ei toimu, puudub ülevaade hajaasutuses jäätmete kogumise üle ja (või) vabastatud on üle 2% elanikest (see on Soome eeskujul tinglik osa, mis mahub mõiste alla erand- eelkõige siis, kui majapidamises pidevalt ei elata jms), kui vähemalt 15 km raadiuses ei ole tagatud jäätmejaama teenust, st suurjäätmete, ehitus-lammutusjäätmete nagu ukсед-aknad, eterniit; elektrielektronikaromude jms vastuvõtmist, **läheb selles KOV-s igasugune keelatud kohta ladestatud olme-tavajäätmete koristamise kohustus KOV-ile**

Korraldatud jäätmeveo sätted - VI

Probleem on nähtavalt selles, et sisuliselt sõltub prügistamise lõpetamine kõige otsesemalt just KOV-ist, ometi ei järgne KOV-ile mingeid vastutust, kui ta oma kohustusi ei täida.

Kui panna koristamise kohustus lihtsalt KOV-ile, tähendaks see praegu eriti suuremate linnade lähialade KOV-idele ebaõiglase kohustuse panemist, sest enamasti tekivad prügihunnikud just sinna.

Kui KOV on teinud kõik temast sõltuva, siis ei saa ka koristamise kohustus tulla temale sellises mahus.

Korraldatud jäätmeveo sätted - VII

Prügistamise vastu võitlemiseks soovitatakse pidevalt panna rohkem avalike konteinereid linnaservadesse, suurte teede äärde jne.

Mida enam selliseid konteinereid paigaldada, seda enam motiveerib see inimesi korraldatud jäätmeveoga mitte ühinema, mitte ise oma kulul jäätmeid üle andma, vaid just sellisesse konteinerisse panema.

Olukord on jõudmas absurdini: Maanteeamet on ära viinud otseselt sõidukites tekkivate jäätmete koristamiseks mõeldud suurkonteinerid, sest need muutusid otseselt lähima asula prügi mahapanemise kohtadeks.

Korraldatud jäätmeveo sätted - VIII

Algses eelnõu tekstis oli ka antud KOV-ile võimalus kehtestada kohalik jäätmemaks – ei ole Riigikogule esitatud tekstis.

Jäätmehoolduse ülesannete täitmist takistab KOV-ide endi väitel peamiselt rahapuudus. Toimiv süsteem, mille alusel 75% jäätmete ladestamise saastetasu põhimäärast läheb tagasi KOV-ile, ei ole jätkusuutlik eelkõige seetõttu, et kehtiv süsteem ei motiveeri taaskasutamist – taaskasutatud jäätmed ei too raha tagasi. Jäätmepõletuse rakendamine aastatel 2011–2012 väheneb olmejäätmete ladestamist järsult ja KOV-id võivad kaotada kogu senise laekumise !

Alternatiiv on kohaliku jäätmemaksu võimaldamine jäätmekäitluse korraldamise kulude katteks – seda on vastustanud tugevalt just KOV-d.....

Vastutus ja järelevalve - I

24.01.2007.a võeti Riigikogus vastu karistusseadustiku muutmise seadus, mille kohaselt asendatakse paragrahvi 47 lõikes 2 sõnad "viiskümmend tuhat" sõnadega "viissada tuhat".

Seadus jõustus 15. 03.2007. Seega võimaldab kehtiv karistusseadustik karistada juriidilist isikut kuni 500 000 krooni suuruse rahatrahviga.

Jäätmeseaduses on juriidiliseisikule ettenähtud karistusmäär püsinud kuni käesoleva ajani muutumatuna (kuni 50 000 Krooni)

JäätS Eelnõu suurendab võimalike trahvisummasid juriidilistele isikutele samuti kuni 500 000 kroonini.

Eelnõu kooskõlastamine 2009

Tagasiside mahukas – üldistatuna väga kriitiline.

Kaevandusjätmete teemaga osas seni vähe muudatusettepanekuid, samas nii tootja vastutuse, kui eriti KOV korraldatava olme-tavajätmete käitluse osas on tagasiside mahukas ja emotsionaalne.

KOV-de ühendused vastustavad sisuliselt iga muudatust, mis neile kuidagi uusi- või seniseid, kuid selgemalt sõnastatud kohustusi paneb.

Vastu ollakse ka kohalikule jäätmemaksule.

Eelnõu kooskõlastamine 2009 - II

Pt 49 – KOJV konkursside vaidluse korral KOV-i õigus anda ainuõigusega vedu KOV-de äriühingule VAIDLUSE AJAKS

KOV-de arvates 'poolik lahend' vaja oleks õigust korraldada Olmejäätmete vedu KOV-de äriühingute kaudu – st ilma konkursita üldse – sellele tugevalt vastu jäätmekäitlejad, aga ka mitemd ministeeriumid

Jäätmevedajad soovivad antud sätte väljajätmist, rääkimata KOV-de ettepaneku arvestamisest

Eelnõu kooskõlastamine 2009 - III

Lahenduse osad võivad olla

1) **KOJV konkursid Riigihangete seaduse teenuse kontsessiooni andmise põhimõtetel**

Teenuse kontsessioonide täpsustavas RH seaduse lisas on ka praegu "Reovee- ja jäätmekäitlusteenused; kanalisatsiooni- jms teenused"

→ **edaspidi konkurssid ei lähtu enam Konkurenstiseaduse alusel antud eri- ja ainuõiguse andmise korrast, vaid Riigihanke seadusest**

2) **Ühine konkurssi PKD**, kuivõrd Jäätmekäitlejate väitel on enamus KOJV konkursse vaidlustatud just puudulike ja vastuoluliste PKD-de tõttu (samas kasvav osa parima pakkuja 'põhjendamatult madala hinna' põhjendusel.

Sellise PKD saaksid ühiselt väljatöötada KOV-de ühendused ja Eesti Jäätmekäitlejate Liit.

Arvestades Konkurentsiameti 2010 a veebruaris esitatud seisukohta, tuleb ilmselt ette näha avalikud hanked ka RIIGIHANKEAMINISTREERIUM
käitlusrajatiste valimiseks, kui soovitakse sinna jäätmeid suunata.

Edasine menetlus....

Eelnõu esitatud Riigikogule veebr. 2010.

I lugemise ettepanekute esitamise tähtaeg 22.04, edasine menetlus sõltub ettepanekute arvust ja sisust.

Võimalik Riigikogus vastu võtta juunis enne Riigikogu suvepuhkust – kui mitte siis september-oktoober, sellisel juhul ka jõustumine olulises osas (vajalike rakendussätetega) 1.01.2011.

Viimane Jäätmeseaduse muutmine?

EL uue Jäätmedirektiivi **2008/98** Liikmesriikide õigusesse üle võtmise tähtaeg on **Detsember 2008** - seega **2010 a kavas järjekordne Jäätmeseaduse ulatuslikum muutmine** - paralleelselt valmistatakse ette kogu Keskkonnaõiguse ühendamist Keskkonnaseadustikuks

→ hetkel on selge, et **KESKONNASEADUSTIK** jõuab menetluse 2011-2012, seega muudetakse 2010 (2011?) veel Jäätmeseadust

Osalist on tegemist vormi muutusega, loomulikult on eesmärgiks suurem õiguslik selgus - siiski ei muuda Keskkonnaseadustik midagi olulist liidetavate seaduste põhiregulatsioonides

Eestil seisab veel ees **PÕHIMÖTTELINE** pööre ladestamiskesksest jäätmekäitlussüsteemist väljumisel.....

Täna tähelepanu eest !

KESKKONNAMINISTEERIUM